

Het pedagogisch convenant van het Ichthus Lyceum

Onder een convenant wordt in het algemeen verstaan een afspraak tussen partijen gericht op het realiseren van een bepaalde doelstelling, een samenwerkingsovereenkomst. De partijen die in het pedagogisch convenant participeren zijn de school met alle medewerkers die daaraan verbonden zijn, de ouders en de leerlingen. Het doel van het pedagogisch convenant is het benoemen en versterken van het pedagogisch klimaat van het Ichthus Lyceum.

Het pedagogisch convenant is door de leden van de werkgroep in de eerste maanden van 2018 uitgewerkt om het huidige pedagogische klimaat op het Ichthus Lyceum weer te geven. 'Zo zijn onze manieren' op een A4. Uitgangspunt is de grondgedachte van de school die bij de opening van het schoolgebouw onthuld werd op een gedenksteen. Deze Latijnse tekst is bij het 60 jarig bestaan van het gebouw in 2012 in het Nederlands vertaald. De oorspronkelijke steen is in tweeën gezaagd en zo kon de Nederlandse tekst naast de Latijnse tekst geplaatst worden. Op de B-verdieping hangen beide stenen nu naast elkaar.

De tekst luidt als volgt:

Denk eraan dat karaktervorming voorname is dan kennis.
Een ontwikkelde geest is de beloning voor je inspanning.
Opdat deze gedachte niet uit je hart vervaagt,
ben ik als stille waarschuwer in deze muur geplaatst.

We beschouwen dit nog altijd als de pedagogische opdracht van het onderwijs dat wij verzorgen voor de leerlingen die aan onze hoede zijn toevertrouwd. We willen waardevolle mensen 'afleveren' aan de samenleving, die in staat zijn om de toekomst mede vorm te geven. Kennis is daarbij niet onbelangrijk, maar we achten karaktervorming een hoger goed. Er spreekt ook uit dat leerlingen (en medewerkers) die zelf moeten realiseren. Zonder de inspanning die daarvoor nodig is, geen ontwikkelde geest. Het eigenaarschap is daarmee bepaald!

Juist in dit tijdsgewricht merken we dat de behoefte aan een eenduidig en krachtig pedagogisch klimaat toeneemt. De school heeft zich de laatste jaren wat meer gericht op de didactiek, de inhoud van het onderwijs en wijzigingen in de organisatiestructuur. We gingen er daarbij wellicht teveel vanuit dat het met ons pedagogisch klimaat wel goed zat. Dat is immers jarenlang een van de sterkste kanten van het Ichthus Lyceum geweest. Inmiddels ervaren we geregeld hoe kwetsbaar dat is.

We zien het terug in reacties van leerlingen en ouders, die ontevreden zijn over hoe wij omgaan met bepaalde situaties. We lijken soms geen antwoord te hebben op het toegenomen prins- en prinsessengedrag van onze leerlingen. We zien bij leerlingen in onze klassen veel ongewenst en contraproductief gedrag. We merken geregeld bij onze leerlingen onbewust verwaand gedrag op. Zelfreflectie is bij veel leerlingen nog niet heel erg ontwikkeld. Dat is geen verwijt, maar een nuchtere constatering. Denk ook bv aan het toegenomen aantal thuiszitters.

We willen vervolgens aan de ene kant wel ouders opvoedkundige adviezen geven, maar zijn aan de andere kant soms ook angstig om te handelen. Dat wordt versterkt door de eisende toon waarop ouders ons tegemoet treden. We lijken soms wel 'n beetje bang voor ouders. We zien het daarnaast terug in ons eigen handelen, waar we soms alle kanten op gaan en geen oog lijken te hebben voor het belang en de kracht van een gezamenlijk pedagogisch verhaal. Samen staan we sterk, maar wat is dan ons gezamenlijk verhaal? Wat is dan de pedagogische identiteit van onze school? Spreken we een gemeenschappelijke taal en waarom is dat belangrijk?

Misschien is het simpele feit dat ieders behoefte aan harmonie (= aardig gevonden worden) juist zorgt dat we de disharmonie bevorderen, waardoor de kwetsbaarheid van het pedagogisch klimaat zichtbaar wordt.

Het is de lezer hopelijk opgevallen dat in bovenstaande alinea's de belangrijkste spelers van de pedagogische driehoek langs zijn gekomen: onze leerlingen, hun ouders en verzorgers en alle medewerkers van het Ichthus Lyceum. Deze driehoek willen we gaan versterken.

Denk nu niet dat we gaan voorstellen om een geheel nieuw pedagogische benadering van onze leerlingen en ouders door te voeren. We willen veel meer het huidige pedagogische klimaat expliciteren en zoveel mogelijk aansluiten bij dat wat er al is. Er gaat gelukkig elke dag ook heel veel goed. We geloven wel dat we met elkaar verder komen als we meer en bewuster een gemeenschappelijke taal gaan spreken, gebaseerd op een gedragen verhaal. Ons verhaal dat zoveel mogelijk uitgaat van wat de bedoeling is van ons onderwijs. Daarom konden we niet anders dan beginnen bij de Steen (zie hierboven).

Het pedagogisch convenant: de steen in de vijver

“Denk eraan dat karaktervorming voornamer is dan kennis. Een ontwikkelde geest is de beloning voor je inspanning. (=sluitsteen, het begin en het einde)

Uitgangspunten:

- **De pedagogische driehoek:**
De leerling is eigenaar en is om die reden bewust aan de bovenkant van de driehoek gepositioneerd. School en ouders ondersteunen de leerling aan de basis.
- **De positieve grondtoon;** we denken dat we met een positieve benadering uiteindelijk verder komen.
- We spreken **verwachtingen** uit, het liefst in de vorm van krachtige ik-boodschappen.
- Cruciale vitamines voor **groei** zijn autonomie, verbondenheid en competenties

Abstract		Concreet
Hoekstenen	Bouwstenen:	Cement:
		Voorbeelden:
<p>Veiligheid van leerlingen en medewerkers optimaal waarborgen is een must</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Storingen gaan voor en vereisen direct handelen • Het is veilig als: gestelde grenzen bewaakt en gerespecteerd worden. • Los de storing op door: gewenst gedrag te benoemen en je verwachtingen te verwoorden 	<p>Zie de 5 uitgewerkte casussen hieronder.</p>
<p>Vertrouwen is het uitgangspunt van ons handelen</p>	<ul style="list-style-type: none"> • We geven het goede voorbeeld • Wij hebben een positieve houding tav elkaar • We zijn ervan overtuigd dat we er met elkaar uitkomen • Er is ruimte om te leren; fouten maken mag; • We zeggen wat we doen en doen wat we zeggen 	
<p>Verantwoordelijkheid We verwachten dat leerlingen verantwoordelijkheid nemen voor hun eigen leerproces</p>	<ul style="list-style-type: none"> • We verwachten dat iedereen werkt aan een betere versie van zichzelf • Gewenst gedrag vertonen is een voorwaarde • We verwachten dat iedereen elke dag kan en wil leren 	
<p>Rechtvaardigheid We beschouwen rechtvaardigheid als belangrijkste waarde en nemen deze als leidraad</p>	<ul style="list-style-type: none"> • We hanteren de escalatieladder (zie hieronder) • We handelen met pedagogische tact (= op het juiste moment het juiste doen, ook in de ogen van de leerlingen) • We verbinden consequenties aan ongewenst gedrag 	

Hoe werken we in de praktijk met het pedagogisch convenant?

Het pedagogisch klimaat op het Ichthus stoelt op vier sleutelbegrippen: veiligheid, vertrouwen, verantwoordelijkheid en rechtvaardigheid. Elk sleutelbegrip laat zich vervolgens uitsplitsen in de zgn 'bouwstenen'. Daar hadden we natuurlijk ook andere zaken kunnen opschrijven, maar wij hebben gekozen voor deze set, omdat we vinden dat die het beste bij onze school past. Als we erin slagen dit gedachtengoed elke dag weer in de praktijk te brengen, komt het met de karaktervorming van onze leerlingen helemaal goed. Bovendien houdt niets ons tegen gaandeweg onderdelen toe te voegen of aan te passen.

Met dit convenant kunnen we (achteraf) ons handelen ijken. Elke medewerker neemt elke dag heel wat pedagogische beslissingen. Soms in een split second. Dan is het uiteraard niet mogelijk om eerst even rustig het convenant erbij te pakken om na enig nadenken met een passend antwoord te komen. Wel is het mogelijk om achteraf eens op een rij te zetten of er gehandeld is in de geest van het convenant. Ergens op terugkomen kan altijd. Als de tijd er wel is, helpt het convenant ons om onze afwegingen te toetsen voordat wij een (pedagogische) beslissing nemen.

Het convenant wil een onmisbare bijdrage leveren aan het scheppen van meer eenheid in ons pedagogisch handelen. Zo versterken we elkaar, komen we krachtiger over en wordt ons verhaal steeds steviger. De voorspelbaarheid van ons handelen wordt daarmee groter en de kritiek dat we onduidelijk en soms zelfs inconsequent zijn zal verstommen.

We verwachten en hopen dat ook ouders zoveel mogelijk zullen aansluiten bij onze manier van werken. Natuurlijk realiseren we ons terdege dat we dat niet kunnen afdwingen, maar als ons verhaal glashelder is, neemt de kans dat ouders ons zullen steunen alleen maar toe.

Uiteraard komen we er niet onderuit dat we aanspreekbaar zijn op dat wat er in het convenant geschreven staat. Het kan niet zo zijn dat een medewerker handelt op een wijze die indruist tegen de uitgangspunten die in het convenant verwoord zijn. Dat zal vermoedelijk in de praktijk nog wel wat stof doen opwaaien. Daar gaan we niet voor weglopen.

Bevorderen van gewenst gedrag: de escalatieladder

Vraag de leerling wat de gedragsverwachting is:
Bv: "Kun je mij vertellen wat we hebben afgesproken over het gebruik van de laptop in de les?"

Benoem de gedragsverandering.

Leerling volgt de aanwijzing op

Geef de leerling tijd om te reageren

Leerling volgt de aanwijzing niet op

Waardeer de juiste keuze!

Bied de leerling de keuze: het verwachte gedrag of de consequentie.

Geef de leerling de tijd om de keuze te maken.

Leerling volgt aanwijzing op

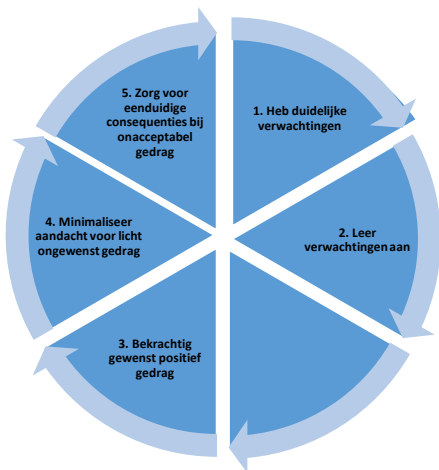
Waardeer de juiste keuze!

Leerling volgt de aanwijzing niet op

Voer vastgestelde consequentie uit

Uit het (onderwijs)leven gegrepen

Casus 1. Regels zijn regels

Vierde klas PTA spreekvaardigheid (2%). Om deel te nemen aan de toets moeten lln. voldoen aan 2 voorwaarden: 1: inschrijven vóór de deadline. 2: op tijd verschijnen op de afspraak.

Situatie: Een tweetal schrijft zich niet op tijd in voor de toets en is dus niet ingedeeld en krijgt een 1 (of zijn de herkansing voor de toetsweek kwijt). Voor zover nu bekend, is dit de eerste keer dat deze lln. zich niet aan een deadline houden.

Hoe kunnen we hier het beste handelen? Op zo'n manier dat lln. leren van de fout, de consequentie dragen van hun handelen én worden voorbereid op de toekomst. En, wie beslist hierover?

Casus 2. Knokken!

Opeens zindert het in de school. Er staan bij het station van Driehuis leerlingen van een andere school die verhaal willen halen bij een leerling uit de derde van onze school. Hij zou een fiets gestolen en vernield hebben. Een grote groep leerlingen vertrekt in de pauze spoorwegs naar het station. Dit willen ze niet missen. Docenten en andere medewerkers worden gewaarschuwd en gaan achter de leerlingen aan. Veel leerlingen proberen met hun mobiel in de aanslag van rook vuur te maken. Pure sensatiezucht. Uiteindelijk wordt de boel gesust door doortastend optreden van de docenten en conciërges. Alle leerlingen druipen af.

Welke rol heeft de school in dit soort situaties te vervullen? Wat zouden passende verdere acties zijn en waar stopt de verantwoordelijkheid van de school?

Casus 3 Praktische opdracht

Een tweedeklas leerling heeft een praktische opdracht gemaakt voor het vak Ze heeft een formulier gekregen waarin de opdracht en eisen zijn weergegeven. Thuis werkt ze hard aan de opdracht, ouders zijn trots op haar inzet en de leerling levert het werk een week vóór de deadline in.

Als de docent het mooi verzorgde werk bekijkt en beoordeeld, lijkt het niet te voldoen aan 2 van de 5 gestelde eisen. Inhoudelijk is er een deel overgeslagen en ook de verwerking is niet volgens het format. Omdat het deel wat wél op orde is, keurig en ruim voldoende is, krijgt de leerling als eindcijfer een 6. Bij teruggave van de opdracht staat zowel de positieve als de negatieve feedback. Ouders zijn erg teleurgesteld over het cijfer en verzoeken de docent via mail om uitleg en verantwoording over het totstandkomen van het cijfer.

In hoeverre en hoe zou een docent (school) hierop moeten reageren?

Casus 4. Onhoudbare situatie

Een 3e klas HAVO presteert over de hele linie zeer matig. De docenten doen wat ze kunnen, maar het gros van de leerlingen zet zich onvoldoende in. Dat uit zich in: huiswerk niet voldoende maken, spullen niet op orde, waar mogelijk de les verstoren. Ouders zijn ingelicht, leerlingen verwijderen heeft alleen voor die les het gewenste effect. De mentor heeft met zowel de klas als individuele leerlingen gesproken maar ook dat heeft niet geholpen. De grote vraag is: hoe nu verder? Wat zijn passende maatregelen, wie is verantwoordelijk en wie beslist uiteindelijk de in te zetten koers?.

Casus 5. Absent!

Francis, een leerling uit 5V spijsbelt geregeld. Thuis wordt niet zo gelet op de schoolgang van Francis. Zijn ouders werken alletwee en vinden dat Francis oud en wijs genoeg is om dit zelf te regelen. In magister kijken zijn ouders nooit en zij geloven eigenlijk altijd zijn aannemelijke verklaringen als het toch eens gaat over dit onderwerp.

Op school weet Francis goed te duiken als het soms heet onder zijn voeten wordt. Zijn mentor vraagt er wel eens naar, zijn leerjaar coördinator heeft er al eens een gesprek aan gewijd en Bureau absentie benadert hem geregeld. Hij had twee keer een smoes en zo weet hij de boel te rekken waardoor hij er tot nu toe mee weggekomen is. De eerste toetsweek is niet lekker afgelopen; Francis staat voor 4 vakken onvoldoende.

Wie is hier verantwoordelijk? En voor wat precies?

UITWERKING CASUS 1 REGELS ZIJN REGELS

De bouwstenen vertrouwen (we zeggen wat we doen en doen wat we zeggen), verantwoordelijkheid (in de zin van dat we verwachten dat leerlingen verantwoordelijkheid nemen voor hun leerproces) en rechtvaardigheid (we verbinden consequenties aan gedrag) zijn op deze casus van toepassing.

In het examenreglement staat omschreven welke consequentie dat is: het toekennen van een '1' met of zonder de mogelijkheid om dit recht te zetten door het inleveren van een herkansingsmogelijkheid. De examencommissie neemt hier het besluit in, na het onderzoeken van de omstandigheden waaronder dit gebeurd is. Daarbij wordt het gelijkheidsprincipe gehanteerd: in gelijke gevallen nemen we gelijklopende beslissingen. Een beroep tegen de beslissing is mogelijk bij de rector. Wij denken dat leerlingen meer leren van een keer op de blaren zitten, dan keer op keer nieuwe kansen te krijgen.

UITWERKING CASUS 2 KNOKKEN!

Bij deze casus draait het met name om veiligheid (storingen gaan voor) en verantwoordelijkheid (we werken aan een betere versie van onszelf).

We gaan ervanuit dat dit onder schooltijd gebeurt. Dan is het nl glashelder dat de school een handelingsverplichting heeft om de situatie te de-escaleren. Let wel, dat geldt tav de grote groep meelopers die naar het station rennen. Deze groep moet zsm terug naar school en bv met de mentor een indringend gesprek krijgen wat wel en niet te doen in zo'n situatie. Wat is sensatiezucht en hoe kun je daar anders mee omgaan een volgende keer? Zolang er niet echt geknukt is, kan het hierbij blijven. De storing is immers opgelost. De ouders van de vermeende dader en spil van het incident worden door school op de hoogte gebracht. De wijkagent kan geraadpleegd worden. Het slachtoffer zou aangifte kunnen doen. Aangezien dit buiten de school heeft plaatsgevonden, is de school geen partij hierin. Wellicht nog contact zoeken met de collegaschool.

UITWERKING CASUS 3 PRAKTISCHE OPDRACHT

De bouwsteen vertrouwen lijkt hier het meest te spreken. Dat is de basis van de samenwerking in de gehele driehoek: leerlingen moeten kunnen vertrouwen op het oordeel van hun docenten. Elk ingeleverd werk verdient een eerlijke waardering. Andersom geldt dat docenten het vertrouwen mogen hebben dat hun leerlingen er alles aan doen om goed werk in te leveren. Van ouders naar docenten is de basis het vertrouwen dat een docent op een eerlijke en inzichtelijke manier het werk van leerlingen beoordeelt. Fouten maken mag en daar leren we soms het meest van. Ook dat uitgangspunt geldt voor de gehele driehoek. Het helpt als de teleurstelling (die heel begrijpelijk is) besproken wordt tussen docent en leerling. Het durven zeggen dat een andere beoordeling verwacht werd vraagt ook om een relatie waarin dat gezegd kan worden. Hoe ga je om met teleurstelling? Ook dat is waardevol om mee te nemen voor later.

UITWERKING CASUS 4 ONHOUBBARE SITUATIE

Hier is allereerst een veiligheidsissue gaande dat opgelost moet worden. De jaarlaagcoördinator en de mentor van de klas zijn de eerst verantwoordelijken om hierin hun rol op te pakken. Een vergadering met de docenten van deze klas om na een stevige analyse te komen met een doordacht plan van aanpak is de eerste stap. Evt kan externe hulp en kennis ingevlogen worden, bv om te onderzoeken wie de normdrager is in deze klas. Welke verhoudingen zijn er en hoe zorgen we met elkaar ervoor dat de klas na een reset een veilige doorstart kan maken? Naast de broodnodige basisafspraken over veiligheid kunnen leerlingen ook input geven op een set afspraken die op een x-moment ingaan. Ook de ouders kunnen hierbij betrokken worden. Dat kan in een ouderavond, maar een duidelijke brief kan ook volstaan. Na de herstart komen de andere bouwstenen meer aan bod, waarbij het rechtvaardigheidsbeginsel in de zin van consequenties verbinden aan ongewenst gedrag een heel belangrijke is.

UITWERKING CASUS ABSENT!

De bouwsteen verantwoordelijkheid is hier de eerste die van belang is. De vraag hoe Francis (uit 5V!) in zijn studie staat en hoe hij zijn toekomst ziet is het eerste wat besproken zou moeten worden. Waarom duikt hij? Zonder andere redenen uit te sluiten gaan we hier vanuit dat het bij Francis meer het kortetermijndenken is dat hem parten speelt. Zijn bedje is te warm, of hij gaat 's middags liever een game spelen dan dat blokkur aardrijkskunde volgen. Natuurlijk hopen we dat leerlingen voor zichzelf de juiste keuzes maken, maar dat ligt voor elk persoon toch net weer even anders. Wat heeft Francis nodig om hierin te groeien en dan hoe kunnen we (zijn ouders en de school) hem helpen een ander spoor te gaan volgen? Het moet uit Francis komen. De school zal natuurlijk wel uit rechtvaardigheid naar andere leerlingen (en om te voorkomen dat andere leerlingen ook lessen gaan skippen) maatregelen nemen om Francis te laten voelen dat hij over de grens gegaan is. Dat begint met uren dubbel inhalen of een zgn 'vierkant rooster' opleggen. De leerplichtambtenaar kan ingeschakeld worden via een melding van de school in DUO. Vaker zien we dat leerlingen tot het inzicht komen het anders te willen gaan doen. De school heeft het absentiebeleid zo ingericht dat de 'ontsporingen' sneller worden gesignaleerd en opgepakt.